

Samen koers zetten naar een nationale voedselvisie

Inbreng Interprovinciaal Overleg

Debat over voedselzekerheid

23 september 2026

Iedereen heeft recht op voldoende, veilig en gezond voedsel. In onzekere tijden verdient dit extra aandacht. Het afgelopen jaar hebben wij ons als gezamenlijke provincies extra verdiept in het thema voedselzekerheid. Het is ons daarbij opgevallen dat er weinig aandacht is voor voedselzekerheid in het coalitieakkoord. Wij onderschrijven daarom de oproep van de Tweede Kamer aan het Kabinet om te komen tot een integrale nationale voedselstrategie¹. Daarbij vinden wij ook dat het kabinet voedselzekerheid expliciet als uitgangspunt moet opnemen in toekomstig landbouw- en visserijbeleid². Wij wijzen op het belang om decentrale overheden en maatschappelijke partijen te faciliteren om hun bijdrage te kunnen leveren en vroegtijdig te betrekken bij de uitwerking.

Op basis van wetenschappelijke inzichten en gesprekken met deskundigen concluderen wij dat voedselzekerheid voor de meeste Nederlanders gelukkig geen acuut probleem is. Het Nederlandse voedselsysteem is stabiel. Wij leven in een welvarend land, met vruchtbare grond, innovatieve voedselproducenten en goede handelsverbindingen. Toch is onze voedselzekerheid niet vanzelfsprekend. Er zijn drie zaken waar wij specifiek aandacht voor vragen: de positie van kwetsbare groepen, de stabiliteit van ons voedselsysteem en de toekomstige rol van Nederland in de mondiale voedselvoorziening.

Kwetsbare groepen

Een deel van de Nederlanders heeft onvoldoende toegang tot gezond voedsel. Dat heeft verstrekkende gevolgen. Armoede en de gewoonte om ongezond te eten, leiden tot tekorten aan essentiële voedingsstoffen en als gevolg daarvan gezondheidsklachten en overgewicht. De provincies zetten zich hier al voor in, bijvoorbeeld door voedseleducatie op scholen, het stimuleren van gezonde en lokale bedrijfscatering en het opzetten van zogeheten EAT-lancet chefsnetwerken. Veranderingen in eetgewoontes beginnen vaak in restaurants en veel chefs hebben een groot online bereik op sociale media waardoor zij lokale, gezonde en nieuwe producten kunnen introduceren die passen binnen het *planetary health diet*. Om hen daarin te ondersteunen verbinden provincies chefs daarom met regionale producenten en inspirerende collega's.

Stabiliteit is nodig

Op langere termijn staat de stabiliteit van onze voedselproductie onder druk. Door klimaatverandering verdwijnt vruchtbare landbouwgrond en hebben wij vaker te maken met extreme droogte en regen. De economische schade van deze weersextremen kan behoorlijk oplopen. De verwachting is dat tijdens droge perioden, die eens in de 10 jaar gaan voorkomen, de schade voor de landbouw oploopt tot tussen 100 miljoen en 1 miljard euro. Ook het verlies aan biodiversiteit brengt de continuïteit van onze voedselproductie in gevaar. Minder insecten leiden

¹ De motie Vermeer (Kst. 21501-20-2395)

² De motie Jansen (Kst. 36800-XIV-39)

tot slechtere bestuiving, en een groter risico op plagen. Deskundigen waarschuwen daarnaast dat ons voedselsysteem te afhankelijk is van fossiele brandstoffen, goedkope arbeid en import. Nederland is daardoor kwetsbaar bij economische schokken of geopolitieke spanningen.

Door middel van ruimtelijk ordeningsbeleid, investeringen in innovatie productiewijzen en omschakelfondsen dragen provincies bij aan de condities die nodig zijn om voedselproductie op de lange termijn mogelijk te blijven maken. Onze commissarissen van de Koning (Cdk's) zijn daarbij een belangrijke schakel in de veiligheidsskolom en hebben bijzondere bevoegdheden onder het Staatsnoodrecht in crisissituaties.

Mondiale rol

Wij vragen eveneens aandacht voor de mondiale voedselzekerheid en de bijdrage die Nederland op de lange termijn kan leveren aan het voeden van de wereld binnen de grenzen van het milieusysteem. Een groeiende wereldbevolking, verstedelijking en veranderende eetpatronen vragen om meer (lokale) voedselproductie en betere distributie. Tegelijkertijd tasten onder meer klimaatverandering onze mogelijkheden aan om goedkoop en gezond voedsel te produceren en te distribueren. Wij zien een belangrijke rol voor Nederland en onze regionale kennisclusters om het voortouw te nemen in de technologieontwikkeling waarmee wij deze uitdagingen te lijf kunnen gaan. Dit vraagt ook om ruimtelijke keuzes. Zowel ecologische als biotechnologische oplossingen hebben ruimte nodig. Grond is schaars en duur en niet alles kan overal. Landinrichting, ruimtelijke ordening en economisch beleid raken direct aan onze rol als gebiedsregisseur. De provincies werken daarom graag met het Rijk aan een gedeelde visie op grondgebruik in relatie tot voedselproductie.

Robuust voedselsysteem

Steeds meer provincies en gemeenten ontwikkelen voedselstrategieën en geven uitvoering aan voedselbeleid. Wij werken daarmee aan een gezond en rechtvaardig voedselsysteem. Daarbij hebben wij burgers, bedrijven en andere overheden nodig. Voldoende, betaalbaar en verantwoord voedsel is een gedeelde verantwoordelijkheid en een toekomstbestendige landbouwsector en voedselzekerheid horen bij elkaar. In navolging van het manifest 'Bouwen aan een sterk Nederlands voedselsysteem' van 22 maatschappelijke partijen willen wij daarin samen met de het kabinet werken aan een gedeelde visie op een robuust voedselsysteem.

Voedselzekerheid is een uitkomst van het voedselsysteem en is een resultante van de manier waarop economische belangen, milieu-uitdagingen en sociale rechtvaardigheid worden afgewogen. Dat vraagt om de betrokkenheid van de bewindspersonen van LVVN én hun collega's van onder andere Def, EZ, Fin, VWS en VRO.

De provincies zien verschillende mogelijkheden om tot een robuust systeem te komen: handelsbeleid, innovatiebeleid, inkomensondersteuning voor kwetsbare groepen, markt- en prijsbeleid, stimuleringsbeleid, nood- en veiligheidsbeleid, grondbeleid, landinrichting en ruimtelijke ordening. Het merendeel van deze instrumenten valt onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. Wij vragen daarom het kabinet om het voortouw te nemen, een kabinetsbrede voedselvisie uit te werken en decentrale overheden en maatschappelijke partijen vroegtijdig en actief te betrekken.